

Відгук

рецензента – кандидата педагогічних наук, доцента

Кізім Світлани Степанівни

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення

дисертації **Титаренка Віталія Васильовича**

на тему **«ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ВИКОНАННЯ

ХУДОЖНЬО-ОФОРМЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ У ЗАКЛАДАХ

ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»

поданої на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 015 Професійна освіта,

галузь знань 01 Освіта

Актуальність дослідження та її зв'язок з науково-дослідними темами.

Актуальність теми дослідження зумовлена соціальним замовленням суспільства на випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Ринок праці потребує освіченої, креативної, компетентної особистості, що володіє не лише знаннями, професіоналізмом, високими моральними якостями, а здатна самостійно і творчо мислити, у несподіваних ситуаціях, виражено та адекватно приймати рішення, застосовувати отримані знання і брати на себе відповідальність за власну діяльність, швидко адаптуватися до змін у нових соціальних та економічних умовах. Культурна обізнаність здобувачів освіти є одним із пріоритетних напрямів системи освіти й державної політики в цілому, про що свідчить аналіз нормативно-правового забезпечення освіти: Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014, зі змінами), «Про народні художні промисли» (2001, зі змінами), «Про професійно-технічну освіту» (1998 р., зі змінами), «Про професійний розвиток працівників» (2012, зі змінами), а також «Концепції розвитку освіти України на 2015-2025 роки» (2018), «Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» (2019), які орієнтовані на збагачення виховних традицій українського суспільства сучасними досягненнями та провідними світовими тенденціями у сфері освіти.

Відповідно до методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти структурування змісту стандарту базується на компетентнісному підході, що передбачає формування у здобувачів освіти ключових та професійних компетентностей. Відповідно до згаданих рекомендацій стандарт має включати ключові компетентності, які визначені Законом «Про освіту» є наскрізними й набуваються здобувачами освіти на всіх рівнях освіти та Рамковою програмою ЄС щодо оновлених ключових компетентностей. При формуванні переліку ключових компетентностей варто орієнтуватись на їх значущість (суттєвість) для конкретної професії. Важливими компетентностями у контексті рецензованого дослідження для майбутніх кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт є компетентність культурної обізнаності та самовираження (Cultural awareness and

expression competence) та цифрова компетентність (Digital competence). Компетентність культурної обізнаності та самовираження фахівця передбачає знання місцевих, національних, європейських та світових культур, зокрема мов, культурної спадщини, традицій, а також включає розуміння різних способів передачі ідей між творцем, учасником та аудиторією у різних формах. Цифрова компетентність, у свою чергу, включає вміння використовувати та управляти даними, інформацією та цифровим контентом, вміння взаємодіяти завдяки використанню цифрових технологій та володіння правилами поведінки та етикету в цифровому середовищі у процесі професійної діяльності. За таких умов професійна підготовка кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт спрямована на формування фахової компетентності, що, у свою чергу, зумовлює зміну педагогічних поглядів на традиційний процес підготовки кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Викладені міркування переконують у тому, що обрана тема дисертаційної роботи є дійсно актуальною, а її результати доповнюють чинні теоретичні й практичні доробки з окресленої проблеми.

Наукова новизна отриманих результатів. На нашу думку, основними науковими результатами дисертації є такі:

–*визначено* й теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт та експериментально перевірено їх ефективність; *розроблено* й теоретично обґрунтовано модель формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у процесі професійної підготовки; *обґрунтовано* й охарактеризовано структурні компоненти фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний);

–*визначено* критерії оцінки кожного зі структурних компонентів (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний) та три рівні (низький, середній і високий) сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт;

–*уточнено* зміст поняття «фахова компетентність кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт»;

–*удосконалено* зміст, форми, методи й засоби професійної підготовки здобувачів освіти;

–*подальшого розвитку* набули шляхи ефективного формування фахової компетентності учнів в освітньому середовищі закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Віталій Васильович Титаренко на достатньому науковому рівні обґрунтував вибір теми й концептуальні засади дослідження, визначив мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу дослідження; наукову новизну одержаних результатів.

Широкий діапазон використаних джерел (213 найменувань з них 13 іноземними мовами) свідчить про ґрунтовний аналіз психолого-педагогічної

літератури; нормативно-правових актів про мистецьку освіту; статистичних джерел, довідкових видань; монографій та навчальних посібників; дисертацій за обраною темою дослідження, що засвідчує значну науково-пошукову роботу здобувача та допомогло здійснити об'єктивний аналіз означеної проблеми.

Значення для науки і практики отриманих результатів. Загалом одержане теоретико-експериментальне дослідження проблеми формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної (професійно-технічної) освіти є вагомим внеском у освітні, педагогічні науки.

На основі докладного аналізу обраної проблеми В.В. Титаренко розробив відповідну структуру дисертації. Робота складається з анотації (українською та англійською мовами), списку публікацій здобувача, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертації відповідає меті та завданням дослідження, що забезпечило логічність викладу матеріалу та його змістову завершеність, відповідає сучасним вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії (PhD).

Оцінка змісту та завершеності дисертації. У вступі правильно, чітко й конкретно виписано методологічний апарат дослідження, при цьому мета й завдання погоджені зі структурою та висновками роботи, а здійснений огляд проблеми дозволив представити здобуті результати.

У першому розділі «Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт» розглянуто та проаналізовано сучасний стан професійної підготовки кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт відповідно до запитів роботодавців та сучасних вимог ринку праці; обґрунтовано значення народних ремесел, декоративно-прикладного мистецтва в Україні для художньої освіти та їх гармонійне поєднання під час оволодіння професією художнього напрямку; здійснено аналіз зарубіжного досвіду підготовки кваліфікованих робітників художнього профілю із урахуванням кваліфікаційних вимог, професійних стандартів, пріоритетів навчання на робочому місці та участі у формуванні державної освітньої політики. Звертаємо увагу на те, що здобувач на основі ґрунтового аналізу представив структурні компоненти та логічно-структурну схему фахової компетентності; із урахуванням виокремленої структури досліджуваного явища визначив критерії й показники сформованості фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

У другому розділі «Формування фахової компетентності майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт» на основі теоретичного аналізу педагогічних досліджень, власного досвіду, з урахуванням особливостей об'єкта і предмета педагогічної діагностики та різноманітних поглядів щодо визначення педагогічних умов, розкрито педагогічні умови формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема такі: формування естетичного смаку та розвиток художньої творчості

під час якісного виконання художніх робіт; формування фахової компетентності засобами цифрових технологій; комп'ютерна графіка у підготовці майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт.

Спроековано педагогічну модель фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що включає п'ять блоків: цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, результативний.

У *третьому розділі* «Експериментальна перевірка педагогічних умов формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт» Віталієм Васильовичем представлено організацію проведення педагогічного експерименту; експериментальну перевірку педагогічних умов формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт та проаналізовано результати дослідно-експериментальної роботи.

Обсяг і зміст роботи свідчать про те, що вона є самостійним і завершеним дослідженням.

Висновки й рекомендації, що представлені в дисертації, впроваджено в освітній процес Вищого художнього професійно-технічного училища № 5 м. Вінниці; Кам'янець-Подільського державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти»; Державного навчального закладу «Вище професійне училище № 7 м. Вінниці»; Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»; Вінницького державного педагогічного університету; Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Результати аналізу дисертації, наукових праць, матеріалів щодо апробації основних теоретичних положень та результатів дослідження засвідчують наукову зрілість та самостійність дисертанта, оволодіння ним методами наукового пошуку та впровадження наукових доробок у практику як закладів професійної (професійно-технічної) освіти, так і закладів вищої освіти. Науковий апарат дисертації побудований чітко, логічно послідовно і є конструктивно завершеним. Представлена робота вирізняється логічністю, цілісністю, послідовністю викладу матеріалу.

Повнота викладу матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Основні положення дисертації в повному обсязі відображено в 31 публікації (30 одноосібних) з них: чотири статті в наукових фахових виданнях України; дві статті у закордонних фахових періодичних виданнях; 21 стаття у збірниках всеукраїнських та міжнародних наукових, науково-практичних конференцій; одні методичні рекомендації, два навчальних посібника.

Дискусійні положення та зауваження до зміст дисертації.

Попри те, що представлена дисертаційна робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, вона не позбавлена певних дискусійних моментів, що спонукають до висловлення зауважень і побажань, а саме:

1. Варто було більш детально проаналізувати у пункті 2.3. «Формування фахової компетентності засобами цифрових технологій» особливості підготовки майбутніх виконавців художньо-оформлювальних робіт до майбутньої

професійної діяльності відповідно до Рамкової програми Європейського Союзу щодо оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя та зробити висновки, які узагальнюють власний педагогічний досвід.

2. Представлений на с.128 алгоритм створення документу у програмі Adobe Photoshop варто винести у додатки як покрокову інструкцію щодо створення та обробки графічних зображень.

3. На нашу думку, робота значно виграла б, якби В.В. Титаренко розкрив можливості онлайн застосунків для виконання художньо-оформлювальних робіт у процесі формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

4. Робота містить також незначні граматичні й мовно-літературні огріхи.

Однак висловлені критично-дискусійні міркування і зауваження не є принциповими і не знижують загального позитивного враження від дисертації, у рамках якої запропоновано нове наукове розв'язання актуальної проблеми визначення особливостей формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що полягає в обґрунтуванні специфічного змісту, методів і форм організації цього процесу.

Таким чином, дисертація В. В. Титаренка є завершеним самостійним і оригінальним дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані результати в галузі освіти /педагогіки і за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного аналізу, обґрунтованістю наукових положень, достовірністю, рівнем новизни і практичної значущості результатів відповідає встановленим вимогам наказу МОН України №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. (із змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і дає підстави рекомендувати до захисту спеціалізований вченій раді дисертацію В. В. Титаренка «Формування фахової компетентності кваліфікованих робітників з виконання художньо-оформлювальних робіт у закладах професійної освіти» для присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (галузь знань 01 Освіта/педагогіка).

Рецензент:
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інноваційних та
інформаційних технологій в освіті

Засвідчую
Підписав підділу кадрів

" 12 " 04

Світлана КІЗИМ